

ספרים

יהודה באואר

ספר המעורר פליאה

אליהו בן-אלישר פירסם לאחרונה ספר בשם קשר ההשמדה — מדיניות החוץ של הרייך השלישי והיהודים, 1933—1939 (הוצאת „עידנים“, ירושלים). זהו ספר המבוסס על עבודת-הדוקטור שלו שהתפרסמה בצרפת בהוצאת ז'וליארד.

ספרו של ד"ר בן-אלישר מפתיע בכמה נקודות: ראשית, זהו ספר שתוכנו סותר את כותרתו. כל מגמתו של המחבר היא להוכיח שלא היה קשר של השמדת היהודים, אלא שהיטלר ביקש לגרש את היהודים מגרמניה. בספרות המקצועית הדנה בזה, רק לואי דוידוביץ' תומכת בגישה הפוכה. ניתן לומר שהדברים שמביא מחבר הספר שלפנינו נאמרו עשרות פעמים ויותר על-ידי מחברים אחרים, כגון: קראוסניק, ברושאט, אדם, שפילר ואחרים בגרמניה, הילברג ולוויין בארה"ב, לני יחיל, ישראל גוטמן וכותב שורות אלה בישראל. אכן, עד ל-1941 לא היתה קיימת תוכנית של רצח טוטאלי של היהודים; לעומת זאת רצו הנאצים להיפטר מן היהודים ולכן „עודדו“ את הגירתם ועסקו, בעיקר מאז 1938, בגירושם בכוח. מסתבר איפוא שלמען הכותרת המושכת הקריב המחבר (או המו"ל) את התוכן. שנית, זהו ספר ללא ציון מקורות. המחבר מסביר מדוע (עמ' 9) — „כדי לא להכביד על הקורא“, ושולח אותנו למהדורה הצרפתית המקורית, שקשה למדי לקבלה בארץ. יש פה אפשרויות אחדות: ייתכן שהמחבר ביקש להראות עד כמה הוא מזלזל בקורא העברי, אשר לו אין צורך במובאות, שכן ממילא לא יבין כמה מדובר; או אולי שיכנע אותו המו"ל לנהוג כך כדי שייצור הספר יהיה זול יותר — ממילא הספר מקוצר מאוד בהשוואה למהדורה הצרפתית.

על מה הסתמך מחברנו בכל זאת? בעיקר על כמה מתיקיהם של משרדי החוץ הגרמני והבריטי ועל תיקי הוועד האולימפי הבינלאומי. מה היתה הביבליוגראפיה של מחברנו? זהו סוד גדול נוסף, שכן ביבליוגראפיה כזו אינה מופיעה. הדוקטוראט נכתב לפני שנים לא מעטות. בינתיים התפרסמו ספרים רבים מאוד. האם ראה אותם ד"ר בן-אלישר? לפי תוכן ספרו — קשה מאוד להניח כך. לפנינו איפוא ספר היסטורי מקוצר בשפתנו, שאין בו ציוני מקורות והמצטיין בחוסר ביבליוגראפיה.

אין טעם להתעכב על כל השגיאות המרובות לאורך כל הספר הקטן הזה. נציין רק מעטות מהן, כדוגמה: במארס 1933, מספר לנו המחבר (עמ' 25), שלחה הנציגות הארצית של יהודי גרמניה מכתבי מחאה על כוונת הנאצים להטיל חרם על היהודים. הנציגות הארצית נוסדה לראשונה רק באפריל, התפורה, ונוסדה מחדש בספטמבר. במארס היא לא היתה קיימת. המחאה נשלחה על-ידי האגודה המרכזית של אזרחי גרמניה בני הדת היהודית.

בכל הדיון על החרם של ה-1 באפריל 1933 לא מוזכרות שתי עובדות יסוד: ראשית, שבתחילה מיועד היה החרם להימשך עד שיסולקו היהודים מחיי הכלכלה. ושנית, שאחת הסיבות לשינוי החלטה זו היתה השפעת האסיפה ההמונית היהודית שכונסה בניו-יורק ב-27.3.33 על-ידי הרב סטיפן ס. ויין; שותפיו השמרניים של היטלר חששו מן התגובה של המערב ושל היהודים בפרט. המחבר דן על בסיס של תיעוד חלקי, ואין הוא יודע לנצל אפילו את הספרות המישנית הנרחבת שהתפרסמה בנושא. לפרשת הטעויות, הפערים במידע ולפירושים המוטעים שייכים המיספרים שמצטט המחבר. כך, למשל, בעמ' 56 נותן המחבר מיספרי מהגרים מגרמניה שכוללים גם לא-יהודים. מיספרי היהודים הם אחרים, ופורסמו הרבה פעמים בספרות הנרחבת בנושא.

כדי לאשש פה ושם את תיאורו, נוטה ד"ר בן-אלישר להגזמות. כך, למשל, היו הרדיפות בשנת 1933, „אכזריות“. בעצם, לבד מגירוש הפקידים היהודים, ושלילת זכויות האזרח מהיהודים למעשה, לא היו אחרת החרם של אפריל 1933 רדיפות „אכזריות“. במידה שישבו יהודים במחנות-ריכוז, הם ישבו שם בתור חברי מפלגות ותנועות שהתנגדו לנאצים, ולא כיהודים. מיספר היהודים במחנות-הריכוז בין השנים 1933 ל-1938 היה זעום.

אפשר להמשיך כך לאורך כל הספר. אי-דיוקים, טעויות, התעלמות מצדדים רבים של הבעיה. חסרה תגובת יהדות גרמניה עצמה — נקודה חשובה ביותר בכל הדיון. מבחינות אלה מהווה ספרו של ד"ר בן-אלישר דוגמה קלאסית איך אסור לכתוב ספר בנושא היסטורי רציני.

אולם הבעיה העיקרית של ספר זה נעוצה בגישתו העקרונית של המחבר. טוען בן-אלישר, שהאנטישמיות שימשה להיטלר ולחבורתו אמצעי למטרה אחרת: אמצעי במדיניות החוץ להשגת יעדי ההשתלטות על הזירה האירופית. וכך הוא כותב (עמ' 46): „המערכה נגד היהדות הועלתה לדרגה של עקרון-יסוד בשיטה הנאציונל-סוציאליסטית. בתנאים אלה הכרח היה להציג את היהודים כאויב הרייך. אך העובדה שמשרד החוץ הגרמני ראה במדיניות כלפי היהודים גורם מכריע בדימוי הכוח שביקש היטלר להעניק למשטרו בגרמניה ובעולם כולו, כמות כהודאה שהבעיה היהודית לא היתה אלא מכשיר מדיני בידי הנאציות.“

גישה זו אינה עומדת בפני אבחון רציני של העובדות והמאורעות. כאילו התחשב היטלר במה שמשרד החוץ שלו עושה. כאילו שמשרד החוץ היתה לו השפעה מכרעת במדיניות הנאצית. הבעיה היהודית לא היתה מכשיר בידי המדיניות הנאצית. היא היתה מטרה מרכזית — „סילוק“ היהודים, תחילה על-ידי הגירה, אחר-כך על-ידי גירוש ולבסוף על-ידי רצח, והיותה יסוד חשוב ביותר

של האידיאולוגיה והמדיניות. היהודי, גם שטן וגם טפיל, השולט בעולם נגדו מתקומם הנאציזם, הוא האויב האמיתי המרכזי. המלחמה נגד הבולשביזם היהודי היא מלחמה ביהדות הבינלאומית, כך שמיתקפתה של גרמניה על ברית-המועצות נראתה בעיני היטלר כאמצעי מרכזי במלחמתו העיקרית — נגד היהדות. עתידה של האנושות, בעיני היטלר וחבר מרעיו, תלויה במאבק זה. כאן אחד ההבדלים היסודיים בין האנטישמיות ההיטלראית וזו שקדמה לו: לגבי היטלר היתה הבעיה היהודית שאלה גורלית לעתידם של העמים ולגורלה של האנושות. לקרוא לכך מכשיר בידי מדיניות החוץ פירושו לטעות באורח האלמנטארי ביותר בהערכת הנאציזם וסכנותיו. המחבר בעצם מזלזל בחשיבות הנאציזם ובחשיבות של יסודותיו הרעיוניים והמדיניים: אם המלחמה ביהודים היתה „רק“ מכשיר, ניתן היה להסתפק בנייתוח התופעה הנאצית כתופעה חולפת, אף שהיתה טראגית ביותר. האמת היא שגישתו של ד"ר בן-אלישר היא נאיבית מאוד: הנאציזם היה, בניגוד לדעתו, תופעה איומה וקובעת ביותר דווקא משום שהנאציזם באמת ובכל מאודם האמינו באידיאולוגיה הרצחנית האנטישמית המופצת על ידם.

האנטישמיות הנאצית לא היתה אוסף של „משפטים קדומים מימי הביניים (ש) הורמו פתאום לדרגת דוגמה ממלכתית“, כדברי בן-אלישר (עמ' 38). גישה זו חסרה הבנה בהבחנה בין האנטישמיות של ימי-הביניים לבין האנטישמיות האפוקליפטית, המשיחית, של הנאציזם. בימי-הביניים היו הפליות ונסיונות לשמד. בימי היטלר (ואחריו) יש מאבק עולמי בשטן היהודי במטרה לסילוקו מן העולם. הבדל קטן...

בן-אלישר כותב ש„היהודים תוארו כבעלי-ברית למארקסזם וככלי משחק בידי אויביה של גרמניה“ (עמ' 24). אין לזה כל שחר, והתעודות שהוא עצמו מצטט מהן מראות בעליל את ההיפך. היהודים הם ממציאיי המארקסזם. הם המשתמשים בו להשתלטותם על העולם. אין הם כלי-משחק בידי אויבי גרמניה, אלא אויבי גרמניה הם כלי-משחק בידי היהודים, וכך כותב היטלר במפורש, למשל בספרו השני משנת 1928.

ספרו של ד"ר בן-אלישר הוא אם כן ספר מסוכן, משום שאינו אמין, מתעלם מכל הישגי המחקר ההיסטורי בעשרים השנים האחרונות, והופך את הנאציזם, בעצם, לתופעה שולית שמתוך השימוש ביהודים כמכשיר הגיעה באורח בלתי-מוסבר כל צרכו לרצח העם היהודי. שמו של החיבור אינו תואם את תוכנו. מר בגין כתב לספר הקדמה שאינה מעוררת פחות פליאה מאשר הספר עצמו. להקדמה ולכותרת של הספר אותה תכונה: אין ביניהן לבין תוכנו של הספר ולא כלום. יש ומתעורר החשד שמנחם בגין לא עיין דיו בספר זה. ייתכן ולו עשה כן, היה כותב הקדמה אחרת.

of his fight against the Holocaust in Bialystok in a very modest description he sent to the Yalkut from Germany.

One of those whom Busse rescued, **Haika Grossman**, has to add a number of details on Otto Busse, the wonderful man, the believer and helper and his deeds.

Menashe Rosenberg describes a rescue operation carried out by Non-Jews. He went to visit the little Danish township of Gilleleje to find out additional details on that ervellous episode. He also took a number of pictures on the spot and found one of the active members fo the Danish underground.

This man is **Gilbert Lassen**, who, to this day lives at Gilleleje. He relates his activities in the Anti-Nazi underground from the Spring of 1943 to the Summer of 1944. In his article you'll find a great many facts and details on the methods in use in those days and on the connections with non-occupied territory (Sweden) which centered around the operation to rescue Danish Jews.

Source Material and Testimonial

The history of the Jews of Munkacz during the World War is being told from a direct source: **Eliahu Rubin**, director of the Hebrew Gymnasium until it was liquidated. It is testimony on relations within the Jewish community and it's leaders and it also shows the more and more deteriorating attitude of the Hungarian Government which reached it's climax in the general expulsion to Auschwitz in May 1944. In this testimony we see the leaders of the community on the background of the fate which overtook the whole of the Hungarian Jewry and the inhabitants of Munkacz in particular. The record brings to life the atmosphere and the cruel circumstances: persecution and finally transportation to the extermination camp.

Testimony from a different source brings **Joseph Eisner**, who tells of the days of terror in Lwow that began with Operation Barbarossa and went on until the city was retaken by the Red Army. On the 22nd of June, 1941, Nazi terror took place of normal, quiet life. Personal adroitness helped the author to escape the "Actions" at Lwow and brought him to Kawa-Ruska. After several flights in both directions between these two places he found a haven of refuge in a country-house, belonging to a transport company in one of the suburbs of Lwow — until, on the 27th of July, 1944, the first Russian soldier reappeared.

Books

Yehuda Bauer reviews a recently published book by Eliahu Ben-Elisar, "Foreign Policy of the Third Reich and the Jews", and he finds it an **astounding book**: No sources are mentioned and there is contradiction between contents and title. He finds exaggerations and errors; no mention is made of how German Jews reacted. The author maintains — says the reviewer — that Hitler used Antisemitism as a political means to achieve domination over Europe.